

NÚMERO 9 | SETEMBRE 21

INNOV *and*

DESTACATS

Cor de Rock d'Encamp

Forum des métiers

Viquipèdia educativa

Ciberseguretat a l'aula

Pol Morillas: "No és llegint el passat que farem un present ni un futur millor"

37a UNIVERSITAT D'ESTIU I TARDOR D'ANDORRA 2021

LA UNIÓ EUROPEA: REPTES I PERSPECTIVES

Sessions presencials:

Centre de Congressos d'Andorra la Vella

13 i 14 de setembre

9 de novembre

Conferència en línia:

www.universitatestiutardor.ad

4 d'octubre

La Universitat d'Estiu i Tardor d'Andorra
és gratuïta i oberta a tothom.

Hi ha servei d'interpretació simultània al català.

Per a les sessions presencials, consulteu el lloc web
per conèixer les mesures sanitàries per accedir a la sala.

Per a la conferència en línia, feu la inscripció a través
del lloc web a partir del 23 de setembre.

www.universitatestiutardor.ad

Per a més informació:

UNIVERSITAT D'ESTIU I TARDOR D'ANDORRA

Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior

Avinguda Rocafort, 21-23, edifici El Molí

AD600 Sant Julià de Lòria

Tel. (+376) 743 300

universitat_estiutardor@govern.ad

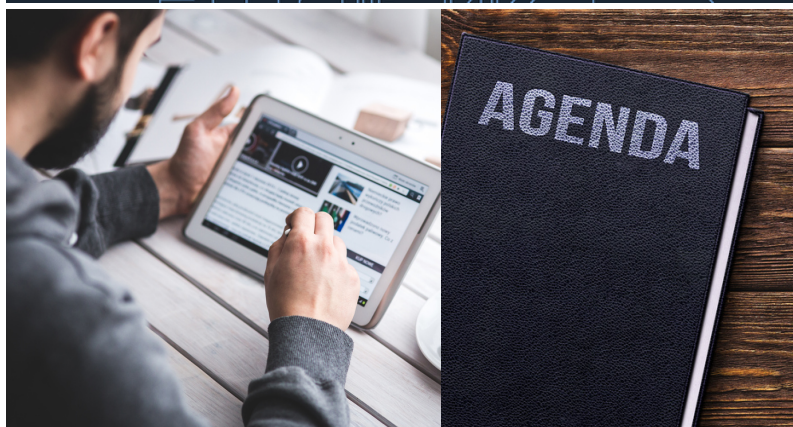
www.universitatestiutardor.ad

En col·laboració amb:

Govern d'Andorra

SUMARI

31

RECOMANEM

Llibres, pel·lícules i material interessant

34

AGENDA

Actes i esdeveniments educatius propers.

02 EDITORIAL

Novetats d'un curs que comença condicionat per la pandèmia

03 COR DE ROCK D'ENCAMP

Gil Blasi i Jordi Porta

El cor de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp

10 FORUM DES MÉTIERS

Maryline Fix-Bordier, Geneviève Straulino i Corina Mestre

El Fòrum dels oficis dels alumnes de 3ème del Lycée Comte de Foix

15 VIQUIPÈDIA

Gemma Sampons

Una aplicació innovadora de la Viquipèdia com a eina educativa

26 ENTREVISTA

POL MORILLAS

Moderador de la Universitat d'Estiu i Tardor d'Andorra

33 NOVETATS AL CDR

35 PROPER NÚMERO *INNOVand*

36 ÚLTIMA

✉ revistainnovand@govern.ad

🌐 www.educacio.ad

EDITORIAL

Per Iñaki Rubio

Comencem un nou curs que sembla que encara estarà condicionat parcialment per la pandèmia, tot i que amb menys incerteses que el curs passat: els cribratges, els protocols que tots coneixem i també les campanyes de vacunació han de contribuir a mantenir les escoles obertes i garantir l'activitat acadèmica. L'aprenentatge forçat a què ens vam haver d'enfrontar el curs passat a l'hora de combinar l'ensenyament presencial i telemàtic, ens ha permès dotar-nos de recursos personals i tecnològics per poder desenvolupar la tasca d'aula adaptant-nos a les diverses situacions provocades per l'evolució de la Covid-19. Per tant, el repte d'educar en temps de pandèmia, malauradament, ja no és una novetat per aquest curs. En canvi, sí que representa una novetat la reestructuració de la Formació Professional -que explicarem a bastament a INNOVand 10- i les noves dependències del Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior a l'edifici de Les Columnes, al costat del Parc Central d'Andorra la Vella, on s'ubica a partir d'ara el Centre de Formació al Llarg de la Vida. Al mateix edifici ens trobareu a l'equip de l'Àrea de Formació, Recursos Pedagògics i Innovació, i durant el mes de setembre hi traslladarem el Centre de Documentació i Recursos i una part del seu fons bibliotecari. És per aquest motiu que durant les primeres setmanes del curs no es podrà oferir el servei de préstec.

Els continguts d'aquest nou número d'INNOVand pretenen reflectir la diversitat i riquesa de l'estructura educativa d'Andorra, així com de les experiències i activitats que es realitzen als centres escolars: descobrirem la iniciativa del **Cor de Rock de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp** que intenta contribuir a l'educació integral dels alumnes a través de la música en un procés que afavoreix la cohesió del centre. També coneixerem el "Forum des métiers", projecte en què els alumnes de seconde del **Lycée Comte de Foix** organitzen una trobada amb diversos professionals per facilitar el procés d'orientació acadèmica i professional dels alumnes més joves. A la secció **Innovació** descobrirem un projecte que transforma la Viquipèdia en una eina educativa molt potent que ajuda a desenvolupar en els alumnes la rigorositat pròpia del coneixement acadèmic i als **Recursos pedagògics** us oferim un ventall de recursos i consells sobre ciberseguretat imprescindibles i molt necessaris en el context actual. A l'**Entrevista** parlem amb Pol Morillas, moderador de la Universitat d'Estiu i Tardor d'Andorra, que comença el dilluns 13 de setembre, centrada en els reptes i perspectives de la Unió Europea. En trobareu el programa a les pàgines d'INNOVand i a l'**Agenda**. Acabem, com sempre, amb la secció **Recomanem** i les **Novetats al CDR**.

EL COR DE ROCK D'ENCAMP

Text i fotografies: Gil Blasi i Jordi Porta (Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp)

**El Cor de Rock d'Encamp:
on la passió, l'alegria i l'emoció de la música es fonen en una experiència única.**

La nostra història

El Cor de Rock d'Encamp és conegut per ser l'únic cor d'una escola pública d'Andorra dedicat a la interpretació de versions corals de música pop, rock i de les llistes d'èxits. El seu repertori es basa en temes musicals arranjats per a tres i quatre veus en combinació amb elements coreogràfics.

El cor es va crear amb pocs recursos i de manera senzilla, però els objectius educatius i pedagògics van ser-hi ben presents des de l'inici. Tot va començar amb els dos professors de música que signem aquest article convençuts dels beneficis educatius que la música podria aportar als nostres estudiants. Per aquesta raó l'any 2009, amb pocs participants, vam decidir començar una aventura increïble que anys més tard portaria el Cor de Rock d'Encamp a ser ben conegut per les seves actuacions a tot el país.

Aquest cor d'adolescents es basa en la diversitat i acull estudiants de diferents orígens i nacionalitats que responen a realitats culturals i socials diverses. Aquest fet és bàsicament el reflex de la societat andorrana present en el sistema educatiu del nostre país. Així doncs el cor aconsegueix cohesionar joves estudiants de realitats socials diferenciades amb l'objectiu de fer música plegats i de crear vincles entre ells.

Des de la seva creació el Cor de Rock d'Encamp ha actuat a Andorra, a Espanya, a França, al Regne Unit, a Portugal i als Estats Units en esdeveniments socials, culturals i musicals. Els assajos tenen lloc dos cops per setmana entre els mesos de setembre i juny i es realitzen entre 20 i 30 actuacions públiques per temporada.

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

El perquè de tot plegat...

La idea de crear un cor en el sí de l'escola pública d'Andorra respon a la necessitat d'aprofundir en l'educació integral dels seus estudiants. Sovint podem pensar que l'escolaritat obligatòria serveix per assolir en essència un doble objectiu: dotar els alumnes de les competències acadèmiques necessàries per continuar estudis posteriors i donar-los eines per integrar-se al mercat laboral.

Tot i que la importància d'aquests objectius és evident, cal donar cada cop més protagonisme a la consecució d'un tercer estadi: el de formar persones responsables i amb valors. Persones que puguin integrar-se plenament en la societat, que aprenguin a respectar la diferència i puguin defensar les seves idees amb mitjans democràtics.

La música i el cant col·lectiu incideixen directament en la formació en valors de la persona i permeten arribar més lluny en l'educació dels futurs ciutadans del nostre país. Aquest és el nostre ferm convenciment i les raons que ens porten any rere any a dirigir la nostra pràctica educativa per tal d'involucrar els joves en la consecució d'un món millor a través de la música.

"INVOLUCRAR ELS
JOVES EN LA
CONSECUCIÓ D'UN
MÓN MILLOR A TRAVÉS
DE LA MÚSICA"

Els alumnes participants

El Cor de Rock de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp acull cada any una seixantena d'alumnes que de manera voluntària i gratuïta decideixen formar part d'aquest conjunt vocal. El cor és obert a qualsevol estudiant de l'escola de primer fins a quart de segona ensenyança. El fet d'agrupar alumnes de diverses edats enriqueix en gran mesura el conjunt, que esdevé un model de convivència on els estudiants més grans i experimentats serveixen d'ajuda als més petits en totes les tasques pròpies del cor. Així, els alumnes de major edat actuen de referents per als més joves tant en l'aprenentatge musical, com en els desplaçaments als concerts i també en els viatges a l'estranger.

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

Al llarg de la seva trajectòria un gran nombre d'alumnes han format part del Cor de Rock d'Encamp. Des de la quinzena de nenes que van iniciar el projecte l'any 2009 fins a la seixantena de membres actual, el cor ha mantingut la mitjana d'uns cinquanta membres anuals. Això representa un 10% dels alumnes de l'escola, percentatge que pot semblar petit però que actua com una taca d'oli i aporta harmonia, sensibilitat i serenitat a la resta d'alumnat del centre escolar.

La inclusivitat

El principi d'inclusió es fa evident en aquesta agrupació. En ella conviuen alumnes de realitats socials diferenciades, de cultures i nacionalitats diverses, amb diferents ritmes d'aprenentatge i incorporant de manera natural alumnes del programa Progrés de l'Escola Especialitzada Nostra Senyora de Meritxell. La riquesa d'aquest grup rau precisament en la seva diversitat i el llenguatge universal de la música fa de nexa d'unió entre tots els seus components.

El projecte del Cor de Rock d'Encamp s'utilitza sovint per ajudar els alumnes amb dificultats de relació o amb risc d'exclusió social. És una de les eines que es planteja des de les tutories, els equips educatius o des de l'àrea de psicopedagogia. El cor actua com a element motivador i regulador a nivell emocional.

Possibilita que l'alumne se senti millor amb ell mateix, amb els seus companys del cor que esdevenen un grup de referència i així millora la seva autoestima, les relacions socials i el seu rendiment acadèmic.

Els valors solidaris

Una de les finalitats principals del Cor de Rock d'Encamp és ajudar, amb la música, els col·lectius socials vulnerables o desfavorits.

"EL PRINCIPI
D'INCLUSIÓ ES FA
EVIDENT EN AQUESTA
AGRUPACIÓ"

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

La música i el cant tenen el poder de despertar els sentiments més profunds que permeten sensibilitzar la gent sobre problemes socials i actuar per tal de millorar-ne la seva situació. D'aquesta manera el cor actua cada Nadal a les residències de gent gran del principat en una experiència única que afavoreix grans i joves a parts iguals. Els joves, a través de les seves veus, transmeten als avis el seu entusiasme, l'esperança i el seu optimisme. Aquests a canvi els ofereixen gratitud, tendresa i moltes emocions.

El cor també col·labora amb diverses ONG del país. Fa concerts solidaris i ha enregistrat videoclips per tal de promocionar-les. El repertori conté missatges d'esperança, superació, respecte i la idea de fer un món millor.

L'essència del projecte

Plantejar nous reptes que impliquin la mobilització de recursos com la responsabilitat, el compromís, l'esforç, el treball en equip i el sentiment de pertinença a un grup esdevenen les màximes educatives i la raó de ser d'aquesta agrupació coral. La música i el cant serveixen com a finalitat per a la consecució d'aquestes competències transversals que un cop adquirides podran ser mobilitzades en qualsevol àmbit de la vida personal o professional d'aquests joves.

La millora de la qualitat musical és una premissa que cal tenir sempre present. És necessària per tal de fer avançar el conjunt en la línia desitjada, per superar els reptes proposats i per treure el millor que el grup pot oferir d'ell mateix. Però el resultat grupal és la suma de les realitats individuals i per això és necessari treballar tot un seguit d'actituds amb cadascun dels membres del grup.

Això implica rigorositat en l'assistència als assajos i als concerts, puntualitat, autoexigència, responsabilitat en l'aprenentatge del repertori i de les coreografies, domini de la tècnica vocal, cura del vestuari en les actuacions, seriositat, respecte, compromís, atenció, silenci...

El cor és una activitat voluntària però exigent. Els alumnes han de mantenir la concentració en els moments d'actuació però també ser puntuals i saber estar en cada situació.

En les sortides a l'estranger el Cor de Rock d'Encamp representa sovint el nostre país, Andorra, especialment en els actes de caràcter oficial. És la veu de les institucions que representa com l'Escola Andorrana, el Ministeri d'Educació o la parròquia d'Encamp.

En aquestes actuacions, l'alumnat ha de ser capaç de mantenir una actitud correcta a l'escenari

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

i mostrar tot allò que s'ha treballat en els assajos: postura de cant, silenci, entrada i sortida de l'escenari, salutació, presència, somriure...

L'anglès com a llengua en les interpretacions

Un dels trets diferencials que caracteritza el Cor de Rock d'Encamp és la utilització de la llengua anglesa en gairebé la totalitat del repertori. Per una banda el projecte pretén reforçar la pràctica d'aquesta llengua i fomentar la immersió dins de les cultures anglòfona i americana a partir d'intercanvis culturals i artístics amb aquests dos països. Fins ara el cor ha tingut l'oportunitat d'actuar i de fer intercanvis amb cors del Regne Unit i dels Estats Units d'Amèrica.

D'altra banda, el fet de formar part de l'associació britànica Rock Choir permet disposar d'un repertori íntegrament en anglès. Resulta evident la millora en llengua anglesa dels alumnes que formen part del cor tant pel que fa a la comprensió, a la pronunciació i a l'ús de la llengua a nivell oral.

Tot i que l'aprofundiment en l'anglès és una prioritat a nivell lingüístic no es deixen de banda les actuacions a França i Espanya que tenen lloc amb regularitat.

"FORMAR PART DE
L'ASSOCIACIÓ
BRITÀNICA ROCK
CHOIR PERMET
DISPOSAR D'UN
REPERTORI
ÍNTEGRAMENT EN
ANGLÈS"

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

Implicació del centre

Des dels seus inicis fins a l'actualitat el Cor de Rock d'Encamp ha estat sempre un projecte educatiu de l'Escola Andorrana de Segona Ensenyança d'Encamp. Tot i això, el que va començar sent un projecte d'escola va transcendir a la societat del nostre país per tal de posar en relleu els valors socials que caracteritzen el grup i mirar de millorar alguns dels col·lectius més desfavorits a través de la música.

Per això l'equip directiu de l'escola ha valorat molt aquest projecte i l'ha impulsat, conscient dels beneficis que aporta no només als alumnes de l'escola sinó també a la societat en general. L'elevat nombre d'actuacions i el volum de gestió que requereix, cada cop més, el funcionament del cor ha fet necessària la implicació no només de l'equip directiu sinó de la secretaria del centre i de les col·laboradores educatives.

Alguns dels professors del claustre també formen part del cor i s'impliquen en l'organització de les diferents activitats i concerts que es duen a terme. Això fa que bona part de la comunitat educativa de l'escola (personal docent, no docent i alumnes) s'impliqui d'una manera o altra en aquest projecte educatiu de manera que el cor constitueix un factor clau de cohesió del centre.

**"EL COR CONSTITUEIX
UN FACTOR CLAU DE
COHESIÓ DEL CENTRE"**

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

Valoració de l'experiència educativa

Si analitzem la trajectòria dels dotze anys de vida del Cor de Rock d'Encamp ens adonarem fàcilment de la tasca social i educativa que ha estat desenvolupant aquesta agrupació. L'educació és l'eina més potent per transformar la societat i aquí és on el cor té la seva part de responsabilitat.

Per ell han passat centenars de joves andorrans que amb les seves veus han cantat en multitud d'actes i situacions diverses. Un cor que mira d'humanitzar la nostra societat i canviar-ne tots els aspectes que en siguin millorables. Un cor que mira d'encaminar els nostres joves i adolescents donant-los les eines necessàries per millorar, per augmentar la seva sensibilitat i empatia i per tal que facin del nostre un món on prevalguin els valors humanístics i socials per sobre dels interessos individuals.

Un cor que vol ser el reflex de la nostra identitat i que pretén donar a conèixer més enllà de les nostres fronteres la riquesa cultural i social del país.

Els resultats en matèria educativa donen els seus fruits en un ampli espai de temps. Lluny de mirar el que ja hem fet fins ara ens cal mirar tot el que queda encara per fer. El cor exigeix però dona molt a canvi, esdevé un dels motius que ens ajuda a tirar endavant malgrat les dificultats, esdevé un motor de cohesió del centre i en definitiva ens fa a tots plegats millors persones.

No fan falta més raons per voler continuar millorant aquest meravellós projecte i això ens fa intuir que aquesta aventura educativa no ha fet més que començar.

FORUM DES MÉTIERS

Text i fotografies: Maryline Fix-Bordier, Geneviève Straulino (Professores de gestió i Administració del Lycée Comte de Foix) i Corina Mestre (Professora de català del Lycée Comte de Foix)

Un dels reptes més importants que han d'afrontar els centres escolars a la segona ensenyança és l'orientació acadèmica i professional dels adolescents. Cal acompanyar-los perquè puguin trobar la informació que els ajudi a decidir cap a quin sector volen encaminar les seves passes, procés que es combina amb un moment de maduració i creixement personal. Al sistema educatiu francès, un dels cursos més importants és 3ème, el darrer curs abans de continuar els estudis de batxillerat.

Avui a Internet hi ha disponible molta informació sobre els estudis superiors i abans de la pandèmia era habitual que els alumnes visitessin les fires d'educació i fòrums d'ensenyament de les ciutats properes com Toulouse o Barcelona. Però cal entendre que a vegades, per als alumnes de 14 i 15 anys, conèixer de primera mà en què consisteixen els diversos oficis és més significatiu i més útil que saber com s'estructuren els plans d'estudi o quines sortides professionals ofereix un grau determinat o una formació en particular. Als adolescents els va molt bé saber com és el dia a dia dels professionals d'àmbits diversos, quina preparació necessiten o en quines condicions treballen.

És amb aquesta finalitat que fa 9 anys va néixer el "Forum des métiers", un espai on propiciar la trobada entre professionals de

sectors molt variats i els alumnes de 3ème que, d'aquesta manera, tenen més elements (relacionats directament amb la pràctica professional) per decidir cap a on volen orientar el seu camí acadèmic.

Durant aquests 9 anys, el "Forum des métiers" s'ha desenvolupat i consolidat fins al dia d'avui amb la participació de 220 alumnes de 3ème i més de 110 professionals tant del sector públic com privat, amb la representació d'una àmplia diversitat d'oficis. Aquest èxit de participació és el fruit de la col·laboració altruista de tots els professionals que amb la seva generositat fan possible aquest esdeveniment.

Pel que fa a l'espai on s'ha celebrat, el Fòrum ha anat canviant d'ubicació ja que els dos primers anys va tenir lloc a la sala del Prat del

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

Roure d'Escaldes-Engordany, però va ser traslladat a l'hotel Holiday Inn d'Andorra la Vella durant 5 anys i l'any 2019 es va celebrar per primer cop al Centre de Congressos d'Andorra la Vella. Aquesta edició s'ha celebrat al Lycée Comte de Foix.

Enguany, la pandèmia de la Covid-19 amenaçava de poder realitzar el "Forum des métiers". No obstant això, s'ha elaborat un estricte protocol per complir les mesures sanitàries gràcies al qual s'ha pogut dur a terme el fòrum, tot i que, a causa del pla de protecció i de seguretat, ha calgut reduir a 50 el nombre de professionals. Tanmateix hi ha un doble motiu de satisfacció: en primer lloc estem satisfets perquè, malgrat les dificultats, s'ha pogut celebrar el fòrum i en segon lloc perquè han pogut ser-hi presents tots els oficis escollits pels alumnes.

Però la principal particularitat d'aquest fòrum d'orientació és que l'organitzen els alumnes de 2de del Lycée, alumnes més grans que s'ocupen de tota l'organització perquè els seus companys més joves puguin tenir l'oportunitat de conèixer els oficis i professionals. La preparació d'aquest projecte és complexa i demana una durada de treball de sis mesos.

**"A CAUSA DE LA CRISI
SANITÀRIA, HA
CALGUT REDUIR A 50
EL NOMBRE DE
PROFESSIONALS"**

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

Aquesta organització constitueix una activitat pedagògica molt enriquidora per als alumnes que treballen en equip perquè sigui tot un èxit amb la implicació transversal de diverses assignatures, sobretot les de formació de Gestió i Administració i llengua Catalana.

Amb el repte d'haver d'organitzar el "Forum de mètiers", els alumnes han de desenvolupar competències específiques i transversals i es responsabilitzen tant dels aspectes organitzatius i de gestió prèvia com de la rebuda de les autoritats. Aquest projecte havia estat preparat pels alumnes de 2de de batxillerat professional de Gestió i Administració però degut a la pandèmia de la Covid-19 el curs passat no es va poder dur a terme. Així doncs aquest any s'ha decidit que els alumnes de 1ère el duguessin a terme per la gran feina feta.

**"UNA ACTIVITAT
PEDAGÒGICA MOLT
ENRIQUIDORA PER ALS
ALUMNES QUE
TREBALLEN EN EQUIP"**

EXPERIÈNCIES EDUCATIVES

L'organisation du Forum permet aux élèves de Gestion Administration de développer de nombreuses compétences en français et en catalan en réalisant les activités ci-dessous:

Compétences	Tâches réalisées par les élèves
Suivre le déroulement d'un projet	<ul style="list-style-type: none"> · Ordonner et planifier le projet
Positionner une réunion dans le déroulement d'un projet	<ul style="list-style-type: none"> · Organiser les réunions avec les principaux acteurs du projet
Exploiter la veille et mobiliser des techniques de recherche	<ul style="list-style-type: none"> · Gestion et mise à jour fichier Excel professionnels · Collecter liste des classes de 3ème · Rechercher des fournisseurs sur internet (catering, décoration, publicité) · Rechercher médias (TV + Radio)
Mobiliser des techniques de production et de structuration de document	<ul style="list-style-type: none"> · Envoyer mail d'invitation + coupons réponses · Réaliser les badges (élèves 3èmes) · Réaliser les Badges Administration · Préparer dossier collégiens (questionnaire) · Préparer Publicité (Affiches + Logos) · Réaliser questionnaires de satisfaction (3èmes) · Rédiger et présenter questionnaire Satisfaction Professionnels · Envoyer courrier de remerciements aux professionnels participants
Organiser les informations pour les rendre disponibles aux utilisateurs	<ul style="list-style-type: none"> · Répartir les professionnels par domaine d'activité · Réaliser des chevalets nominatifs pour les professionnels · Organiser les passages des classes de 3ème

Compétences	Tâches réalisées par les élèves
Organiser la logistique administrative d'une réunion	<ul style="list-style-type: none"> • Planifier et organiser les réunions de préparation du forum • Rédiger les comptes rendus
Traiter les appels entrants et sortants	<ul style="list-style-type: none"> • Relances téléphoniques professionnels 1 et 2 pour confirmation participation • Rédiger plan dialogue des relances téléphoniques
Installer un climat relationnel adapté à la demande	<ul style="list-style-type: none"> • Préparer accueil des collégiens • Préparer accueil des Professionnels le jour J • Accueillir les journalistes (Radio + TV) • Préparer communiqué de Presse • Préparer élèves (interview journalistes) • Répondre à une interview + journaliste (Radio)
Veiller au caractère opérationnel et fonctionnel des espaces et des postes de travail	<ul style="list-style-type: none"> • Préparer plan des salles et aménagement de l'espace (décorer l'espace affiches, étiquettes, fleurs...) • Organiser les salles (tables, chaises, nappes, décoration...)
Passer commande à des fournisseurs	<ul style="list-style-type: none"> • Comparer les offres de prix des fournisseurs • Préparer petit déjeuner à emporter ou à consommer sur place • Commander affiche • Commander masques cadeaux aux professionnels • Commander les fleurs

En conclusion, l'organisation de cet événement permet à nos élèves de découvrir et d'appréhender le monde du travail et d'avoir un ressenti sur les différents secteurs professionnels et métiers de leur future vie professionnelle. Grâce à cette rencontre, certains lycéens ont eu l'opportunité d'obtenir un travail pour l'été et/ou un stage.

L'EDUCACIÓ DEL FUTUR TAMBÉ S'ESCRIU A LA VIQUIPÈDIA

L'enciclopèdia lliure és un indicador de l'ús de la bibliografia, dels buits acadèmics en una llengua i de la vivacitat d'aquesta a Internet. Gràcies als seus mecanismes interns i a la seva filosofia, podem establir un gran ventall de competències digitals i estimular la capacitat crítica dels alumnes a qualsevol edat.

Text i fotografies: Gemma Sampons (Biblioteca Nacional d'Andorra), Xavier Dengra (Amical Viquipèdia)

El 2021, malgrat les circumstàncies d'una pandèmia que han forçat el sector educatiu a reinventar-se un cop més en l'àmbit de la docència telemàtica, és un any de celebració del progrés digital. I ho és encara més per Andorra i per al món acadèmic, atès que qui bufa les espelmes enguany ha esdevingut un revulsiu històric en la manera que tenim d'entendre l'accés i compartició de coneixement i les virtuts d'Internet.

La Viquipèdia celebra els seus 20 anys havent-se convertit en la principal porta d'entrada de la informació a la xarxa. Qui de nosaltres no l'ha consultat mai? Ara bé, el fet que encara desperti polèmiques i reticències a l'hora d'integrar-la en la docència li ha guanyat l'apel·latiu de ser reconeguda com el «porno acadèmic» –tothom la consulta però ningú ho vol reconèixer (Aibar, 2014)

El cas d'Andorra, un dels bressols del seu naixement i amb fites molt destacables internacionalment, ens mostra, en canvi, que el seu ús i promoció hi han passat molt desapercibuts.

Com s'explica, això? I és que la Viquipèdia en català esdevingué la tercera versió lingüística en ésser creada, només pocs segons després de la versió alemanya. Tanmateix, fou la primera versió del món en llengua no anglesa a tenir-hi un article, precisament descrivint una eina de càlcul aplicable també en l'àmbit educatiu: l'àbac. El seu responsable fou l'andorrà Daniel José Queraltó, que el creà des d'Andorra la Vella el març de 2001 (Dengra et al., 2021)(Hinojo, 2020). Mentre s'escriuen aquestes línies, el comptador ja puja a 681.700 articles i la versió en català fa més de set anys que

INNOVACIÓ

encapçala el rànquing mundial de qualitat –que rau en una llista de 1.000 articles que tota enciclopèdia hauria de tenir.

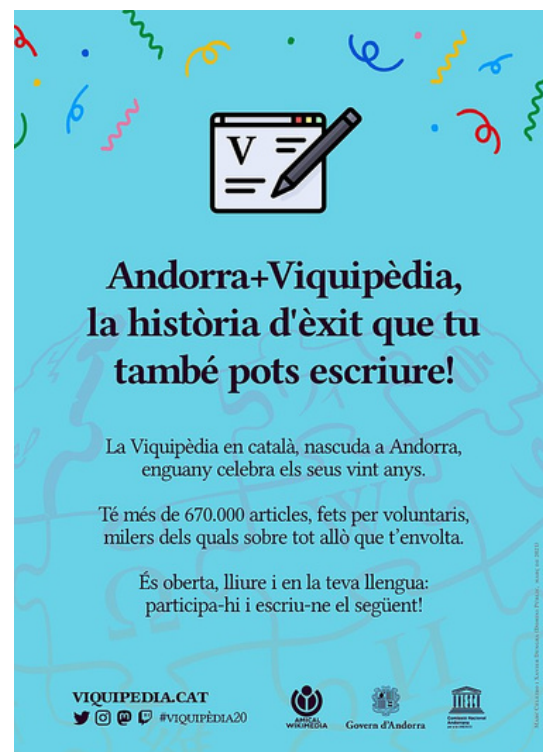
L'enciclopèdia lliure és el més conegut de tots els projectes lliures i col·laboratius creats per la Fundació Wikimedia. Les seves premisses principals són el voluntariat, la participació oberta, la verificabilitat del seu contingut i la diversitat lingüística com a compromís per tal de completar el coneixement humà en cadascun dels més de 300 idiomes en què està disponible –i els que s'hi puguin afegir. És, doncs, una eina que fa accessible la informació a la xarxa i per tant que cohesiona i permet treballar per uns valors d'altruisme i de pensament crític. Aquestes capacitats poden ser aplicades a l'aula amb beneficis transversals per al desenvolupament pedagògic dels alumnes; pràctica avalada per diversos estudis des de fa anys i que al territori catalanoparlant ja ha tingut casos d'èxit (Dengra et al., 2021).

En el cas d'Andorra, cal dir que de manera encara molt incipient i experimental. És per aquesta raó que proposem una qüestió entorn d'aquesta enciclopèdia, per poder entrar a abordar la possibilitat d'utilitzar-la com a part d'un projecte educatiu a Andorra i dels beneficis que això podria aportar a totes les parts involucrades: alumnes, mestres, institucions, acadèmics i, en definitiva, tota la societat andorrana i de qualsevol indret del món. I la pregunta és: per què val la pena treballar l'enciclopèdia lliure a l'aula? Què pot aportar pedagògicament i quines reticències és capaç de superar?

Utilitzar-la per desmuntar els seus propis mites i pors?

Tot i la trajectòria educativa del projecte, prou consolidada, encara hi ha un sector important del món educatiu que tendeix a desacreditar la Viquipèdia al·legant la seua manca de fiabilitat i dissuadint els alumnes d'utilitzar-la (Aibar, 2014).

Però fins a quin punt és certa aquesta afirmació? L'enciclopèdia i els seus voluntaris no són aliens a aquestes acusacions i per això tenen un teixit molt eficient d'accions i polítiques d'admissibilitat, verificabilitat i neutralitat per assegurar la major qualitat possible (Dengra, 2018).

Dos dels cartells de la campanya de promoció institucional andorrana de la Viquipèdia, amb motiu del 20è aniversari de l'enciclopèdia lliure (Marc Celeiro i Xavier Dengra, Wikimedia Commons, CC-0).

WIKIPEDIA

" LA VIQUIPÈDIA NO
PRETÉN MOSTRAR LA
VERITAT, SINÓ LA
VERIFICABILITAT DEL
CONTINGUT EN FONTS
FIABLES. ÉS A DIR, EN
MOLTS ÀMBITS NO
EXISTEIX UNA «ÚNICA»
VERITAT, SINÓ
DIFERENTS CORPUS
DE BIBLIOGRAFIA
EXTERNA I DE
QUALITAT QUE
PROVEN DE
DESCRIURE LA
REALITAT"

Com s'ententeix tot aquest reguitzell de normes, doncs? En primer lloc, per la premissa fonamental que la Viquipèdia no pretén mostrar la veritat, sinó la verificabilitat del contingut en fonts fiables. És a dir, en molts àmbits no existeix una «única» veritat, sinó diferents corpus de bibliografia externa i de qualitat que proven de descriure la realitat (Cuadros et al., 2017). I ho fa des de cada context sociocultural i lingüístic concret (Hinojo, 2020).

L'objectiu de la Viquipèdia és recórrer a aquestes fonts bibliogràfiques i plasmar-ne el contingut ponderadament i amb la major neutralitat possible, sempre citant les diferents obres de consulta. Els articles que no citen les fonts, naturalment, són aquells que hem d'evitar i provar de millorar. És per aquesta raó, també, que és cabdal saber explicar als nostres alumnes com navegar-la correctament. Preparar-los perquè valorin si un contingut wiki té prou fonts de referència o no –i que iniciïn les seves cerques reals a partir d'aquestes mateixes– és dotar-los d'esperit crític per una societat digital cada cop més envoltada de fake news i d'infodèmia (Hinojo, 2020).

Per altra banda, l'admissibilitat és una política que permet definir un llinar a partir del qual un concepte és rellevant enciclopèdicament. I també el defineixen, un cop més, les referències bibliogràfiques. Si se'n parla prou i explícitament en fonts externes, llavors aquella idea, persona, monument o organització s'entén com a admissible per poder tenir article propi a la Viquipèdia (Dengra, 2018). No cal dir que, en un microestat com Andorra, molts continguts serien inadmissibles si no fos per la tasca de documentació i generació d'obres pròpies. L'ús de la bibliografia és un aspecte clau i, a la Viquipèdia, una llançadora molt beneficiosa per treballar-lo i per aprendre a citar bé les obres.

Al darrera de tot això, la comunitat de voluntaris viquipedistes i la interfície del projecte permeten traçar de manera excel·lent canvis significatius, vandalismes i la qualitat dels articles.

INNOVACIÓ

És possible gràcies a mecanismes de seguiment en temps real, historials de contribucions transparents classificats per a cada usuari concret o cada pàgina, bots que fan esmenes addicionals i, des de fa poc, també a uns sistemes d'intel·ligència artificial entrenats pels propis usuaris (sistema ORES) (Dengra, 2018).

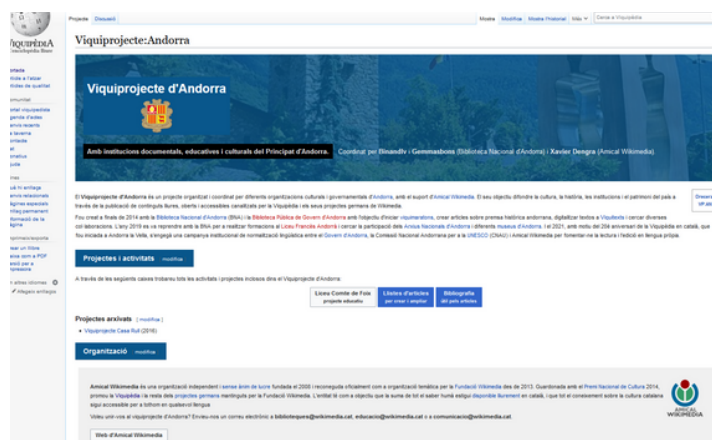
L'enciclopèdia lliure a les aules andorranes: com se'n beneficiaran els alumnes?

Reprement el fet que la Viquipèdia rau en les fonts fiables i en la participació de voluntaris, en el cas d'Andorra, això té una vinculació directa amb un us més lligat a la llengua catalana. Permeteu-nos un petit incís per esmentar que seria crític perdre més quota de navegació viquipedista en català a escoles i instituts del país. És senzill explicar-ho com una cadena de successos: si no promovem que els joves andorrans la llegeixin o editin en català, la Viquipèdia perdrà un potencial generacional i territorial de futurs editors que la facin créixer. I en conseqüència, la representació de continguts sobre el Principat seguirà sent infreqüent i quedarà amagada al món: diluint el punt de referència cultural del país. La Viquipèdia, com a porta generalista del coneixement, és molt representativa de l'estat d'una llengua. Només al Principat d'Andorra, les cerques en català de l'enciclopèdia lliure són amb prou feines d'un 15% (per darrere del castellà i l'anglès; dades de 2018).

Fet l'incís, però sense desvincular-nos-en del tot, també és un bon exemple de l'estat d'ús de la seva bibliografia pròpia. La història i idiosincràsia d'Andorra, i per tant els continguts enciclopèdics que se'n generen a la Viquipèdia, provenen de bibliografia escrita al llarg dels segles majoritàriament en català i preservada en arxius i biblioteques del país (Dengra et al., 2021).

Ningú és més capaç que el col·lectiu educatiu andorrà d'entendre, reflexionar i plasmar el rerefons d'aquest corpus de coneixement en la seva llengua a Internet! I la Viquipèdia és un espai obert i interactiu que ens brinda la possibilitat de fer-ho. Altrament, correm el risc d'acabar llegint allò que algú, des d'una altra punta del món, ha escrit sobre Andorra des del seu context sociocultural i sense accés a les fonts originals i de qualitat. I consegüentment, de quedar sotmesos educativament al relat d'altres referents culturals per aquell contingut que ens descriu a nosaltres mateixos com a societat (Hinojo, 2020).

**"NINGÚ ÉS MÉS CAPAÇ
QUE EL COL·LECTIU
EDUCATIU ANDORRÀ
D'ENTENDRE,
REFLEXIONAR I
PLASMAR EL
REREFONS D'AQUEST
CORPUS DE
SEVA LLENGUA A
INTERNET!"**

"EDITAR LA VIQUIPÈDIA DES DE L'AULA ÉS TAMBÉ UN RECURS PER MILLORAR UN VENTALL MOLT DIVERS D'APTITUDS PEDAGÒGIQUES"

És per aquesta raó que el fet d'editar la Viquipèdia des de l'aula és també un recurs per millorar un ventall molt divers d'aptituds pedagògiques. L'enciclopèdia col·laborativa permet que els nostres alumnes puguin entendre conceptes amb un to generalista i amb una contribució pública sobre qualsevol àmbit de coneixement (Aibar, 2014).

I ho fan llegint, entenent, sintetitzant i readaptant aquesta bibliografia des d'un punt de vista parcialment autodidacte i amb la possibilitat d'integrar-hi una reflexió d'esperit crític i de contextualització amb el món actual (Cuadros et al., 2017). Des d'un espai com és la classe presencial, els deures a casa o en una eventual circumstància d'educació en línia, doncs, estem fent que aquests recursos de coneixement generats al propi país tinguin una segona vida a Internet, la facin els nostres ciutadans del futur i sigui accessible per a qualsevol dels seus veïns, sense mirar qui n'és el beneficiari (Hinojo, 2020).

I un altre dels avantatges destacats d'aquesta pràctica és que això repercutirà en els materials acadèmics disponibles pels propers estudiants. Estarem revertint la cadena d'esdeveniments anterior per una de nova. Fet molt crític en un entorn de classe a distància com el derivat de la COVID-19, en què els alumnes potser no tenien recursos digitals de qualitat i lliures a l'abast.

Tal i com es desprèn dels resultats del Viquiprojecte IEC entre Amical Wikimedia(nota) i l'Institut d'Estudis Catalans en l'àmbit de la química: "ampliar i assegurar la qualitat dels temes relacionats amb ciència i tecnologia a la Viquipèdia catalana, especialment els que són avaluats a les proves d'accés a la universitat (PAU). La finalitat d'aquest projecte a mitjà o llarg termini és que els estudiants puguin accedir a la Viquipèdia en català com a font d'informació i hi trobin materials curriculars explicats correctament en català i amb una redacció adequada per a la seva comprensió." (Cuadros et al., 2017).

Viquiprojectes docents i culturals a Andorra: en quin punt ens trobem?

L'any 2011, tot just deu anys després de la creació de la Viquipèdia, un grup de voluntaris locals i foranis, agrupats per Amical Wikimedia, es van trobar a Andorra per tal de farcir l'enciclopèdia de fotografies de monuments andorrans. Tot plegat sota el paraigua del projecte Wiki Loves Monuments, i amb el resultat final de posicionar el Principat com el primer estat del món en incorporar fotografies de tots els monuments nacionals catalogats a la Viquipèdia (Dengra et al., 2021).

INNOVACIÓ

Aquesta primera relació entre Andorra i Amical Wikimedia va donar lloc posteriorment a projectes com la implementació territorial de la iniciativa #Bibliowikis (amb les biblioteques Pública del Govern i Nacional d'Andorra) organitzant tallers d'edició, una viquimarató i col·laborant en el Viquiprojecte d'Andorra. La història d'una relació llarga que segueix activa fins el dia d'avui, i de la qual n'ha sorgit també un apropament entre viquipedistes i l'entramat cultural, governamental i educatiu del país (Dengra et al., 2021).

El 2019 es va iniciar una col·laboració entre Amical Wikimedia, la Biblioteca Nacional d'Andorra i el Lycée Comte de Foix, sota la coordinació de Roser Calvo, a través de l'assignatura de Llengua i literatura catalanes impartida als cicles formatius. Després de diverses sessions de formació presencial, els alumnes han estat capaços de publicar reeixidament articles sobre el país a la Viquipèdia en català. (Activitat proposada per la Biblioteca Nacional al document Catàleg d'Activitats Educatives)(Dengra et al., 2021).

Una iniciativa d'èxit en instituts i universitats d'arreu del món i que comença a fer-se lloc incipient també en el nostre sistema educatiu. Malgrat haver quedat temporalment estroncada per la COVID-19, s'està tornant a reprendre aquesta via per tal que altres docents puguin incorporar i normalitzar amb èxit aquesta pràctica d'innovació docent en diverses franges d'edat, assignatures i modalitats d'estudi.

De l'aula al món: però com?

La Viquipèdia, com hem pogut anar esgranant en aquest article, és una eina amb molt de potencial per treballar a classe i, sobretot, versàtil segons l'interès de cada docent. Té encara molt de camp per córrer a Andorra i una funció social i de digitalització molt necessària per la incertesa i cursa tecnològica amb què un estat petit s'ha d'innovar per no quedar enrere (Hinojo, 2020). El *Portal:Educació* de la Viquipèdia aprofundeix en aquest discurs.

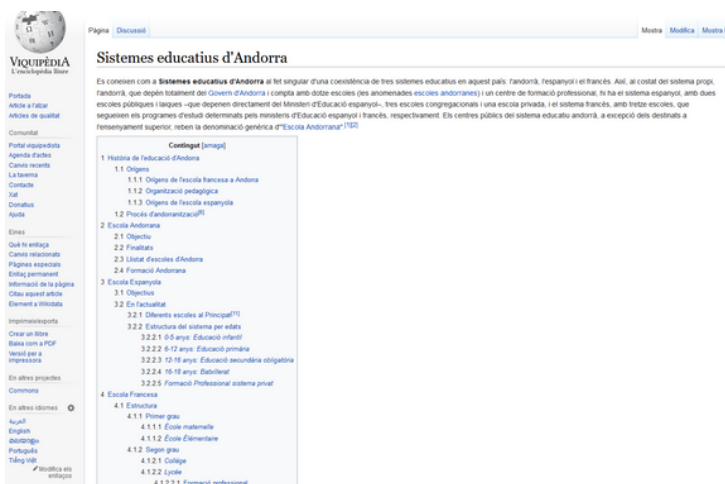

En el marc d'aquests 20 anys de projecte, Amical Wikimedia, el Govern d'Andorra i la Comissió Nacional Andorrana per a la UNESCO han llançat una campanya de promoció de la seva lectura i participació. Tota la informació queda recollida i és oberta a la pàgina wiki [Viquiprojecte:Andorra](https://ca.wikipedia.org/wiki/Viquiprojecte:Andorra).

Llegir-la i editar-la poden ser enteses com a coresponsabilitats ciutadanes, però també és cert que l'Estat ha d'acompanyar aquest procés amb una aposta per més contingut cultural lliure i més recursos disponibles per al coneixement obert (Hinojo, 2020). Projectes germans tals com Wikimedia Commons, que enriqueixen la Viquipèdia amb material multimèdia lliure per il·lustrar articles i explicacions, obren un ventall de possibilitats que tornen a destacar valors educatius com la compartició de coneixements en vessants alternatives a l'estrictament enciclopèdia.

Una de les quatre sessions de formació d'Amical Wikimedia impartides al Lycée Comte de Foix, el febrer del 2019 (amb F. Xavier Dengra, Roser Calvo, Júlia Fernández i Gemma Sampons).

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Aibar Puentes, Eduard. (2014). Peer Production and Academia: Faculty Perception and Practices about Wikipedia. Open Education and Open Education Resources. (en anglès). Universitat Oberta de Catalunya.

URL: <http://hdl.handle.net/10609/39246>

Dengra i Grau, Francesc Xavier; Fenoll i Clarabuch, Carme; Allué Blanch, Vicenç; Fort i Silvestre, Francesc; García Grimau, Francesc; Pons Cortell, Amparo. (2021). Bibliowikis: The volunteer-driven, Catalan case study of libraries as hotspots for new wikipedians and high-quality sources. A: Bridges, Laurie M.; Pun, Raymond; Arteaga, Roberto A. Wikipedia and academic libraries. (en anglès). Maize Books, Michigan Publishing. ISBN: 978-1-60785-672-6

Hinojo, Àlex. (2020). Somien els viquipedistes en enciclopèdies elèctriques? Present i futur de la Viquipèdia i el rol de la comunitat catalanoparlant. Revista de llengua i dret, 73: 133-145. DOI: 10.2436/rld.i73.2020.3424

Dengra i Grau, F. Xavier. (2018). És cert allò fiable? Els mecanismes de rigor de la Viquipèdia. Terminàlia, 18: 50-52. DOI: 0.2436/20.2503.01.126

Cuadros Margarit, Jordi; Dengra i Grau, F. Xavier; Marginet, Roger. (2017). Usem la Viquipèdia per ensenyar química? Educació Química, 22: 38-47. DOI: 10.2436/20.2003.02.165

Nota: AW és l'entitat oficial de voluntaris que promou la llengua i cultura catalanes a través de la Viquipèdia i arreu del territori catalanoparlant. Mitjançant el seu Programa d'Educació, #eduwiki, ha endegat projectes docents en gairebé una vintena d'universitats de la Xarxa Vives i en més d'una trentena d'escoles i instituts de l'àmbit catalanoparlant.

La manca de llibertat de panorama a Andorra, llei que prohibeix penjar fotografies a edificis i entorns contemporanis a l'aire lliure perquè tenen drets d'autor, n'és una incongruència. Fóra bo conèixer millor com funcionen les dinàmiques internes d'ús d'internet al Principat i capacitar-nos per generar un teixit de voluntariat (Hinojo, 2020). i un professorat bolcat amb les noves tecnologies, capaç de transmetre valors de democràcia digital i d'altruisme als estudiants. La Viquipèdia és oberta per a escriure-hi aquesta nova era.

**"EN EL MARC
D'AQUESTS 20 ANYS
DE PROJECTE, AMICAL
WIKIMEDIA, EL
GOVERN D'ANDORRA I
LA COMISSIÓ
NACIONAL
ANDORRANA PER A LA
UNESCO HAN LLANÇAT
UNA CAMPANYA DE
PROMOCIÓ DE LA
SEVA LECTURA I
PARTICIPACIÓ"**

CIBERSEGURETAT A L'AULA

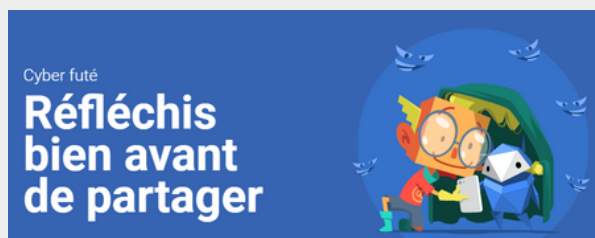
L'ús de dispositius electrònics s'ha vist incrementat en els darrers temps, especialment amb les classes telemàtiques i el teletreball, de manera que s'ha posat en evidència la necessitat de conèixer conceptes bàsics de ciberseguretat, així com la conveniència de mantenir bones pràctiques durant la navegació. Aquí us oferim un llistat de recursos per educar per a una ciutadania digital responsable.

➔ HABILOMÉDIAS

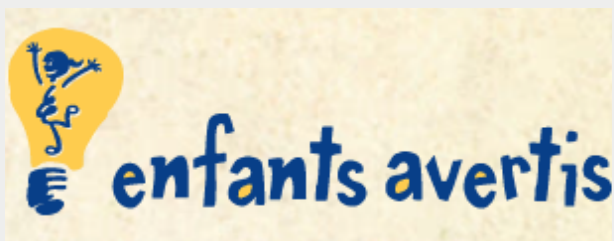
Lloc del Canadian Centre for Media Education and Digital Literacy, una organització sense ànim de lucre que té com a objectiu principal desenvolupar un pensament crític entre els joves en relació amb diversos mitjans digitals.

➔ RÉFLÉCHIS BIEN AVANT DE PARTAGER

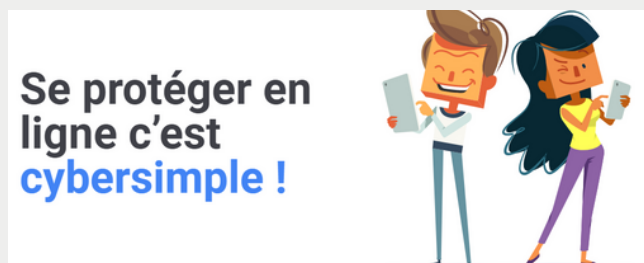
Les activitats d'aquest mòdul es basen en exemples de la vida real dissenyats per fomentar la discussió i la reflexió, de manera que els nens mantinguin el control de la seva privadesa tot protegint la seva informació personal en línia.

➔ ENFANTS AVERTIS

Al lloc del seu programa d'educació sobre seguretat, basat en 7 regles i 4 situacions, el Centre Canadenc per a la Protecció de la Infància ofereix a pares i educadors diversos recursos, incloses diverses activitats.

➔ CYBERSIMPLE

La iniciativa cybersimple.be és el resultat d'una estreta col·laboració entre Google i Test-Achats. El seu objectiu és promoure una Internet més segura i educar els usuaris a protegir-se millor dels possibles riscos a Internet.

RECURSOS PEDAGÒGICS

➔ PÉDAGOGIE NUMÉRIQUE EN ACTION

Disponible en versions de primera i segona ensenyança, aquesta divertida eina educativa guiarà els estudiants cap a un ús més eficient, segur i ètic d'Internet i de les xarxes socials.

➔ PROTECTION DE TA RÉPUTATION EN LIGNE

Aquesta eina ensenya als estudiants de segona ensenyança com la tecnologia pot afectar la seva privadesa i com poden construir una identitat en línia protegint la seva informació personal.

➔ INTERNET SANS CRAINTE

Lloc web del programa nacional francès per a la conscienciació dels joves als bons usos d'Internet.

➔ VOTRE VIE BRANCHÉE

La guia, en format PDF, s'adreça a joves adolescents amb l'objectiu de desenvolupar la seva ciutadania digital i un comportament segur a la xarxa.

RECURSOS PEDAGÒGICS

➔ 6 BONNES PRATIQUES POUR RENFORCER LA CYBERSÉCURITÉ DES ÉCOLES ET UNIVERSITÉS

En aquest article trobareu algunes de les pràctiques que es recomana implementar per limitar els riscos i mantenir una bona experiència d'usuari a Internet.

➔ FBI'S SAFE ONLINE SURFING

Aquesta pàgina té jocs divertits i recursos per a professors per protegir els nens de diverses edats en línia. Consta de sis jocs diferents en anglès.

➔ US CIBER QUESTS

Cyber Quests són una sèrie de competicions en línia divertides però desafidores que permeten als participants demostrar els seus coneixements en diversos àmbits de seguretat de la informació.

➔ AGÈNCIA DE PROTECCIÓ DE DADES D'ANDORRA

Posseix un apartat especialment dedicat als docents amb unitats didàctiques per a primera i segona ensenyança amb l'objectiu de treballar temes de ciberseguretat i protecció de dades a l'aula.

RECURSOS PEDAGÒGICS

➔ INTERNET SEGURA

Pàgina de la Generalitat de Catalunya. Recursos publicats per a mestres, professors, educadors o professionals relacionats amb nens/es i joves.

➔ INTERNET SEGURA FOR KIDS

Materials didàctics per treballar la ciberseguretat a l'aula: unitats didàctiques, presentacions i activitats de llarga durada sobre diferents temàtiques.

➔ PANTALLAS AMIGAS

PantallasAmigas neix l'any 2004 amb la missió de la promoció de l'ús segur i saludable d'Internet i altres TIC, així com el foment de la ciutadania digital responsable en la infància i l'adolescència.

➔ SÉ GENIAL EN INTERNET

Programa desenvolupat per Google a partir de la idea que per aprofitar internet al màxim, els nens han d'estar preparats per prendre decisions acertades. Els ensenya els conceptes fonamentals de ciutadania digital i seguretat perquè puguin explorar amb confiança el món en línia.

POL MORILLAS:

«NO ÉS LLEGINT EL PASSAT QUE FAREM
UN PRESENT NI UN FUTUR MILLOR»

Per Iñaki Rubio

Després d'un període d'inactivitat provocat per la Covid-19, la Universitat d'Estiu i Tardor d'Andorra, obre les portes de nou amb una combinació de formats presencials i en línia per adaptar-se a la realitat d'unes societats transformades per la vivència de la pandèmia. El tema escollit *La Unió Europea: reptes i perspectives* no pot ser més adient atès que Andorra està en ple procés de negociació d'un acord d'associació. El dilluns 13 de setembre començaran les sessions amb l'acte d'obertura pel Cap de Govern i la conferència inaugural a càrrec del moderador de la Universitat, el senyor Pol Morillas. Parlem amb ell sobre l'estat de la UE, els seus valors i la necessitat d'educar per la democràcia per a crear ciutadans crítics i compromesos.

Pol Morillas és director del CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs). És politòleg, doctor en Ciència Política, Polítiques Públiques i Relacions Internacionals per la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i Màster en Relacions Internacionals per la London School of Economics. Ha exercit docència en diverses universitats, incloent la Universitat Autònoma de Barcelona, Blanquerna i ESADE. És també membre de l'Observatori de Política Exterior Europea. Anteriorment, ha estat Cap de l'Àrea de Polítiques Euro-Mediterrànies a l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed), coordinador del Comitè Polític i de Seguretat

del Consell de la Unió Europea i assessor en Acció Exterior al Parlament Europeu.

*Ha publicat nombrosos articles d'investigació en revistes acadèmiques, think tanks i articles d'opinió sobre les dinàmiques d'integració europea, l'evolució institucional de l'acció exterior de la UE, la Política Exterior i de Seguretat Comú, les estratègies de seguretat de la UE i les relacions euro-mediterrànies, entre d'altres. El seu últim llibre és *Strategy-Making in the EU. From Foreign and Security Policy to External Action* publicat per l'editorial Palgrave Macmillan.*

ENTREVISTA

Si la Unió Europea sembla que ens queda lluny a la majoria, als joves encara més.

És cert que la lògica de la llunyania és inherent al mateix projecte europeu. És evident que la governança des d'Europa no pot tenir la proximitat d'un govern local o regional: està més lluny de la ciutadania Brussel·les que no la capital d'un estat. Però en les últimes dècades s'ha produït una major percepció que els elements decisoris que passen per Brussel·les incideixen directament en la

vida dels ciutadans, i això ho hem vist sobretot en les darreres crisis: amb la crisi econòmica tots vam discutir sobre la idoneïtat o no dels plans d'austeritat versus el propòsit social de la Unió Europea; amb la crisi dels refugiats tots vam estar pendents de les decisions en matèria migratòria de la UE perquè es percebia com una crisi de tota Europa; i amb el Brèxit arreu es debatia sobre si el projecte de la Unió Europea estava en perill i hi hauria un efecte dominó i augmentava l'euroescepticisme... El que vull dir amb tot això és que, malgrat

que els esquemes de governança europea siguin inherentment llunyans, s'ha produït el que en l'àmbit acadèmic s'anomena un procés de politització de la UE perquè els temes de l'agenda europea incideixen en els temes de l'agenda política nacional o fins i tot local. La concepció que el que es parla a Europa afecta les nostres vides ha augmentat molt. I això les generacions més joves en són molt més conscients. Abans dèiem que els joves se sentiran europeus en la mesura en què visquin Europa, sigui amb un programa Erasmus o una estada de qualsevol tipus. És cert: viure Europa et pot fer augmentar el sentiment de pertinença, però el que ha augmentat més en els últims temps és la consciència que la política europea condiciona també les nostres vides.

"LA POLÍTICA EUROPEA CONDICIONA TAMBÉ LES NOSTRES VIDES"

ENTREVISTA

Curiosament, al mateix temps que creix l'euroescepticisme també augmenten les veus crítiques, especialment entre el jovent, descontent del paper d'Europa amb crisis com la dels refugiats i la pèrdua de valor social del projecte europeu. Com s'explica?

Precisament, a mesura que augmenta la politització, és a dir la incidència d'Europa a la política i al debat polític general, també augmenta la contestació i la confrontació d'idees polítiques sobre Europa. Són dos processos que van lligats: si som més conscients d'una Europa forta, es debaten models sobre Europa perquè la UE vagi en una direcció o en una altra, des dels que volen una Europa que reforci el paper dels estats com a principals agents de decisió o aquells que prefereixen una Europa més federal. Com que augmenta la politització sobre Europa, automàticament Europa és més contestada. Però això en el fons és positiu perquè és el que realment passa en el debat polític de qualsevol democràcia liberal i

representativa. És interessant que tothom participi del debat democràtic sobre quin model de construcció política europea volem, i és especialment interessant que hi participin també els joves. És molt millor això que el seu desinterès.

La desafecció política és un dels grans mals de les democràcies?

Efectivament, i ara que hi ha una major politització i contestació sobre Europa -que insisteixo, és positiu- ara el repte és que hi hagi més capacitat d'incidència en la presa de decisions per part de la ciutadania i per tant que Europa sigui més democràtica, que sigui més percebuda com a font de decisió legítima i més representativa de la voluntat dels ciutadans. Però això no s'aconsegueix tan fàcilment i requereix uns ciutadans compromesos. I aquí les institucions, i especialment des de l'àmbit educatiu, tenen una responsabilitat per educar per la democràcia. I el repte, tant a nivell micro, a l'àmbit educatiu, com a nivell macro,

de tota Europa, és el mateix: aconseguir la participació de tothom, no només dels més motivats. I de la mateixa manera, tampoc és vàlid que em demanis l'opinió cada quatre anys a les eleccions. I per a això hem d'educar ciutadans capaços de participar, de dialogar, d'escoltar i que siguin hàbils i crítics a l'hora de desxifrar quan s'intenta polaritzar el debat interessadament.

Ara bé, escoltar els ciutadans, o a l'àmbit escolar, fer participar els alumnes, també comporta el compromís d'aplicar el resultat d'aquestes decisions perquè si no es desvirtua totalment el sentit de la participació ciutadana.

Hem perdut valors europeus?

Sí, és evident que hi ha hagut un retrocés en els valors fundacionals del projecte europeu com ho demostren el creixement de l'euroescepticisme i reaccions homòfobes com en el cas d'Hongria, recentment, però també perquè s'han reforçat els nacionalismes excloents dins de la UE ente-

ENTREVISTA

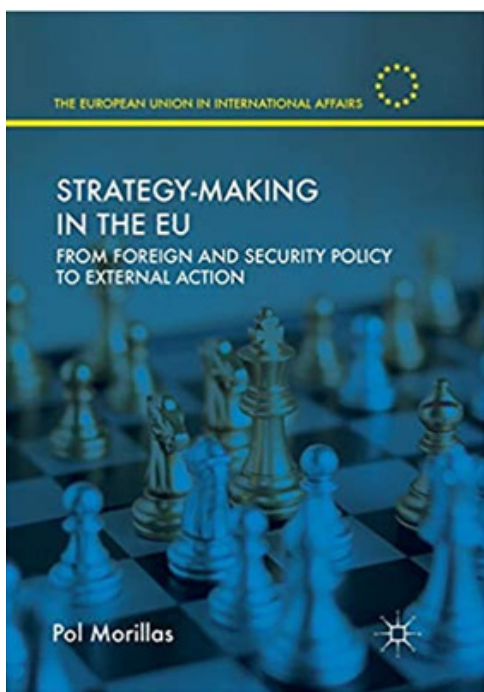
nen la UE no com un sistema de valors sinó com una lluita entre estats membres i unes concepcions basades en interessos nacionals a l'hora de vertebrar la cooperació. Aquí hi té un paper molt important l'educació perquè el que volem que passi dins de les escoles no és molt diferent del que volem que passi a Europa. Si només promovem valors basats en la competició, en la idea de "el meu fill ha de ser el millor, i ha d'excel·lir en allò que fa a costa dels seus companys" estem reforçant esquemes de

pensament que en el nivell macro, a l'escala europea, s'acaben reproduint. Perquè quan formem persones, formem ciutadans, ciutadans polítics i també líders i per tant aquests valors són fonamentals.

I quins valors volem fomentar amb l'educació? És evident que si volem societats més empàtiques, més participatives, més cooperatives, els valors que han de regir a l'educació són aquells que fomentin aquestes virtuts que són consubstancials també a la lògica europea: la intenció bàsica del projecte europeu és contribuir a superar les rivalitats, superar la confrontació i els conflictes, superar l'animadversió entre antics adversaris que s'han enfrontat en guerres en favor d'un sistema polític més cooperatiu i basat en el diàleg i en la comprensió de l'altre. I aconseguir que això passi a les escoles, a nivell micro, és clau perquè té una repercussió en el que passa a nivell macro a Europa.

Sembla, però, que el paper de l'escola i dels docents com a referent social està debilitat. Com podem fer aquesta tasca? Es pot recuperar terreny?

La política i les societats en general són molt més complexes ara que fa unes dècades en el sentit que hi ha molts més actors en el debat públic, les jerarquies són menys clares i la contestació dels referents clàssics molt més alta, fins i tot en els lideratges polítics en els governs. Un context molt més complex i menys jeràrquic dona com a resultat que és molt més difícil d'ordenar. La complexitat fa augmentar la diversitat i això és positiu: tothom pot tenir alguna cosa a dir i si té una cosa bona a dir, també té possibilitats de ser escoltat, i això és positiu. El que passa és que a l'hora de traslladar aquestes discussions o debats a una lògica de suma positiva, quan hi ha molts més actors, els constreyniments i les dificultats són molt més alts i això a vegades ens pot portar a una sensació de desorientació que podem tenir com a societat.

ENTREVISTA

Sentim que ens falten referents, ens falta bona gestió, lideratges inspiradors i això ens fa sentir una mica orfes i ens pot fer caure en la trampa d'enyorar el passat. El tòpic que el passat sempre va ser millor. O lemes com el «Make Make America Great Again» de Trump o el «Take back control» amb el Brèxit. Tots aquests lemes fan referència a aquesta desorientació.

Però sincerament, no és llegint el passat que farem un present ni un futur millor. Perquè els condicionants d'aquest present són molt més complexos i per tant no podem traslladar els referents del passat a l'actualitat pensant que construirem una societat millor. El que hem de fer és treballar sobre els condicionants actuals per recuperar aquells valors que hem anat perdent i deixant de banda.

**"HEM D'EDUCAR
CIUTADANS
CAPAÇOS DE
PARTICIPAR, DE
DIALOGAR,
D'ESCOLTAR"**

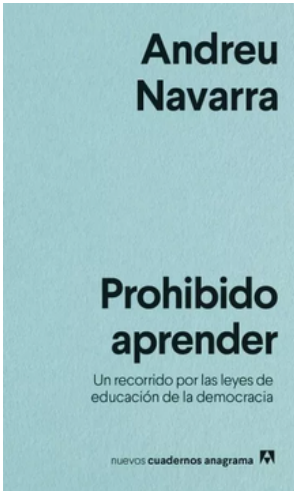
Per acabar, com expliquem als nostres alumnes que el futur d'Andorra passa per l'acord d'associació amb la UE mentre es produeix el Brèxit?

Home, és que són dos processos molt diferents! En el cas del Brèxit hi ha un procés de deconstrucció europea i el Regne Unit passa a tenir una relació a nivell comercial, en béns i no tant en serveis, que és l'acord al qual es va arribar. I per tant és intentar establir unes relacions econòmiques profundes i aquí sí que hi ha un punt de connexió amb l'acord d'associació, que és el que està negociant Andorra. El que passa és que el Principat no està negociant la seva adhesió a la Unió Europea, i per tant no està negociant d'integrar-se en el paraigua europeu ni d'adoptar tot el cabal legislatiu comunitari. Però és cert que l'acord d'associació és molt més que un acord que pugui tenir la UE amb països tercers en base amb la seva política de veïnatge. El que ara negocia Andorra és més profund i té a veure amb tots els sectors que volen ser motiu de l'acord i això sempre depèn de l'estat que demana

l'acord d'associació i de la pròpia UE, que decideixen en quins sectors es fa l'acord i en quins es vol preservar la sobirania. Per tant ens trobem amb un punt intermig. El que sí que és cert, és que hi ha un debat a l'àmbit europeu que té a veure amb el fet que la integració europea no segueixi un únic model sinó que sigui una integració diferenciada, flexible, en què hi hagi diferents esferes de pertinença, des de la pertinença absoluta fins a altres cercles d'integració exterior que tinguin només alguns àmbits d'integració, que pugui ser econòmica, per exemple. Això és el que es coneix com l'Europa de múltiples velocitats. Aquest sistema té moltes dificultats, però jo crec que en bona part el futur de la Unió Europea passa per aquí. I en aquest escenari els països que tinguin acords d'associació tindran un paper a jugar intensament, com igualment el tindrà el Regne Unit.

En aquests moments el repte no és només l'acord d'associació d'Andorra per sí mateix sinó el fet de posar en marxa aquest model d'integració flexible.

RECOMANEM

PROHIBIDO APRENDER. UN RECORRIDO POR LAS LEYES DE EDUCACIÓN DE LA DEMOCRACIA

Un ensayo que analiza el modo en que el exceso de legislación y el aumento de la burocracia han degradado el papel de los docentes y la calidad de la enseñanza secundaria en España. Andreu Navarra apuesta por el conocimiento humanístico que transmite el docente frente a la lógica del consumo banal. Publicado por [Anagrama](#).

EL MEU GERMÀ ES DIU JESSICA

La vida d'en Sam sempre ha estat tranquil·la. És una mica solitari, li costa fer amics i els seus pares, tan atrafegats en l'alta política britànica, sovint el fan sentir invisible. Per sort per a en Sam, el seu germà gran, en Jason, sempre hi és. En Sam adora en Jason: és amable, popular i el millor jugador de futbol que ha vist mai. Però una tarda en Jason reuneix la família per dir-los que fa temps que porta un secret a dins, un secret que els vol explicar. Els pares, en sentir-lo, no en volen saber res i en Sam, simplement, no ho entén. Perquè què has de pensar si el teu germà et diu que és una noia i que sempre s'ha sentit així? Que, de fet, no és el teu germà, sinó... la teva germana. Escrit per John Boyne i publicat per [Empúries](#).

MANIFEST PER LA LECTURA

Un pacte pel llibre i la lectura ha d'estar motivat per la inspiració d'aconseguir que els ciutadans trobin tant de sentit en l'acte de llegir que la lectura sigui una experiència freqüent en les seves vides. Les mesures i els programes vindran sempre després de persuadir del significat de l'experiència lectora. Per als editors, els valors de la lectura són universals i eterns, i volíem reivindicar-los de manera pública en una mena de manifest per defensar els llibres. Escrit per Irene Vallejo i publicat per [Destino](#).

RECOMANEM

EM DICA

Història colpidora sobre els camps de refugiats. El diari d'«A» no parla de festes d'aniversari en família o de l'escola i els amics, parla d'infants en un camp de refugiats que recullen engrunes de pa en el fang. Sobreviuen en la misèria, però no renuncien als seus somnis. Una novel·la per a joves que també haurien de llegir els adults. Escrit per Steve Tasane i publicat per [Kalandraka](#).

EL NOI DE L'ÚLTIMA FILA

L'amistat no té fronteres.

L'Ahmet ha arribat nou a l'escola i no es pot comunicar amb ningú. Després de regalar-li molts caramels, ara ja som amics. M'ha dit que ve de Síria i que els seus pares han quedat enrere. Aquests dies les notícies diuen que aixecaran les fronteres de Londres, però llavors... com s'ho faran per tornar? Ja ho tinc! Hem de fer alguna cosa. La Josie, el Tom i el Michael tenim el millor pla de la història: anar a veure la Reina i que ens ajudi a trobar els seus pares. Escrit per Onjali Q Raúf i publicat per [La Galera](#).

CUANDO BRILLAN LAS ESTRELLAS

La esperanza, la angustia y el humor amable conviven en esta novela gráfica sobre la infancia que Omar y su hermano Hassán vivieron en un campo de refugiados de la ONU en Kenia donde nunca hay suficiente comida y el acceso a la atención médica es limitado, además Hassán dejó de hablar cuando salieron de Somalia. Es entonces cuando Omar tiene la oportunidad de ir a la escuela, algo que le da a su vida una visión esperanzadora del futuro. Escrito por Victoria Jamieson y publicado por [Maeva](#).

NOVETATS AL CDR

La primera capsa d'emocions

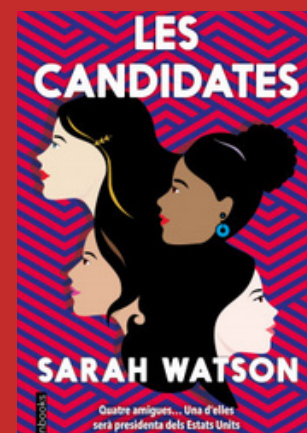
Chiara PIROTTI, Agnese BARUZZI. Vicens Vives, 2019.
ISBN : 978-84-682-6382-3

Contes extraordinaris per a famílies no ordinàries

Elisa BINDA i Mattia PEREGO. Estrella Polar, 2020.
ISBN 978-84-18135-66-8

Les candidates

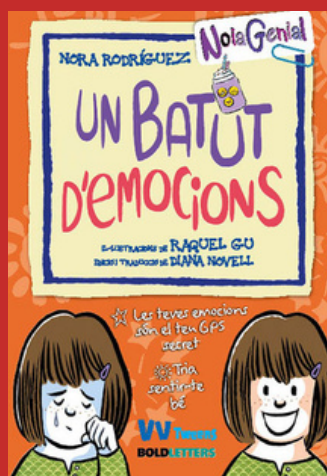
Sarah WATSON. Fanbooks 2020.
ISBN 978-84-17515-92-8

Seuls les poissons morts suivent le courant

Alice GAUTREAU. Éditions Pygmalion, 2018.
ISBN 978-2-756423845

Un batut d'emocions

Nora RODRÍGUEZ. Vicens Vives, 2020.
ISBN 978-84-682-7293-1

La mémoire visuelle: le secret de l'orthographe

Daniel GABARRÓ. Boira Editorial, 2015.
ISBN 978-84-15218-84-5

AGENDA

DL 13 DE SETEMBRE

37a Universitat d'Estiu i de Tardor d'Andorra

Ponència inaugural
a càrrec de
Pol Morillas

*L'estat de la Unió
Europea: crisi i reforma*

Centre de Congressos
d'Andorra la Vella

[https://www.universitat
estiutardor.ad/ca/](https://www.universitat
estiutardor.ad/ca/)

DT 14 DE SETEMBRE

37a Universitat d'Estiu i de Tardor d'Andorra

Ponència
a càrrec de
Claude Maerten

*La Unió Europea i els
acords d'associació*

Centre de Congressos
d'Andorra la Vella

[https://www.universitat
estiutardor.ad/ca/](https://www.universitat
estiutardor.ad/ca/)

DEL 7 AL 26 DE SETEMBRE

Residents FABER Andorra

Albert Forns,
periodista
independent i
escriptor.

Taller d'escriptura
creativa a 2a ens. i
batxillerat

Centres escolars

1 I 2 D'OCTUBRE

VIII Jornades per a l'excel·lència

*L'educació, la clau
del futur*

Poliesportiu
d'Esterrí d'Àneu

[https://www.jornades
peralexcellencia.cat/
edicio-2021/](https://www.jornades
peralexcellencia.cat/
edicio-2021/)

DX 29 DE SETEMBRE

Saison culturelle de la France en Andorre

INTRAMUROS
d'Alexis Michalik

Centre socio-cultural
d'Encamp
21h

DX 28 D'OCTUBRE

Saison culturelle de la France en Andorre

LE MALADE
IMAGINAIRE
Molière

Cinemes Illa Carlemany
20h10

Dilluns 13 de setembre

Sessió presencial

18.45 h

Acte d'obertura

Xavier Espot

Cap de Govern

19.00 h

Ponència inaugural

**L'estat de la Unió Europea:
crisi i reforma**

Pol Morillas

Moderador

Polítòleg, director del laboratori d'idees (*think tank*) Barcelona
Centre for International Affairs - CIDOB

19.45 h

Debat

Dimarts 14 de setembre

Sessió presencial

19.00 h

**La Unió Europea
i els acords d'associació**

Claude Maerten

Economista, excap de divisió del Servei Europeu per a l'Acció
Exterior i excap negociador adjunt de la UE per a l'Acord
d'associació amb Andorra, Mònaco i San Marino

19.45 h

Debat

Dilluns 4 d'octubre

Conferència en línia: www.universitatestiutardor.ad

19.00 h

La Unió Europea i el Brexit

Robin Niblett

Polítòleg, director del laboratori d'idees (*think tank*)
Chatham House

19.45 h

Debat

37a UNIVERSITAT D'ESTIU
I TARDOR D'ANDORRA 2021

**LA UNIÓ
EUROPEA:**

**REPTES
I PERSPECTIVES**

Govern d'Andorra

Dimarts 9 de novembre

Sessió presencial

19.00 h

**La Unió Europea
i les joves generacions**

Federica Mogherini

Polítòloga, rectora del Col·legi d'Europa
i ex-alta representant de la Unió Europea
per als Afers Exteriors i la Política de Seguretat

19.45 h

Debat

20.00 h

Conclusions

Pol Morillas

Moderador

20.15 h

Acte de cloenda

Ester Vilarrubla

Ministra d'Educació i Ensenyament Superior

PROPER NÚMERO

EDUCACIÓ VIÀRIA

El programa d'Educació Viària fa 22 anys que educa els infants en la seguretat i la convivència a la via pública, adaptant-se a la transformació de l'espai públic i les noves formes de mobilitat

TÀNDEM A FP

Projecte que posa en relació els alumnes de Formació Professional i les empreses per fomentar l'esperit emprenedor i la recerca de solucions empresarials adaptades al nostre context.

REESTRUCTURACIÓ DE LA FORMACIÓ PROFESSIONAL

A partir del curs 2021-2022 s'ha modificat l'estructura i s'ha ampliat l'oferta dels estudis de Formació Professional.

ENTREVISTA A LUIS JOSÉ RODRÍGUEZ MUÑIZ

Parlem amb l'assessor en matemàtiques del Ministeri d'Educació i Ensenyament Superior, que està col·laborant en l'elaboració de les Unitats Temporals de tercer cicle de 1a Ensenyança de l'Escola Andorrana.

RECURSOS PER A LA DIVERSITAT I IGUALTAT DE GÈNERE

En el marc del Pla de Sensibilització a la Igualtat de Gènere que s'està aplicant als centres educatius del país, oferim un ventall de recursos que ajudaran els docents a treballar la igualtat amb els seus alumnes.

Si voleu presentar propostes, suggeriments o col·laboracions per als propers números, feu-nos-ho saber com abans, millor. Data límit per al proper número: **25 d'octubre de 2021**

ÚLTIMA

EDITA

Àrea de Formació, Recursos
Pedagògics i Innovació (AFRPI)
Edifici Les columnes
ANDORRA LA VELLA AD500
Telèfon: 741 260
A/e: revistainnovand@govern.ad

COL·LABORADORS

Gil Blasi (Escola Andorrana de Segona
Ensenyança d'Encamp)
Jordi Porta (Escola Andorrana de Segona
Ensenyança d'Encamp)
Maryline Fix-Bordier (Lycée Comte de Foix)
Geneviève Straulino (Lycée Comte de Foix)
Corina Mestre (Lycée Comte de Foix)
Gemma Sampons (Biblioteca Nacional d'Andorra)
Xavier Dengra (Amical Viquipèdia)

CONSELL DE REDACCIÓ

Marcel·la Armengol
Carme Garcia
Ainhoa Guevara
Alan Manchado
Helena Marsal
Iñaki Rubio

Dipòsit legal: AND.48-2021
© 2021, AFRPI

Els articles publicats expressen
únicament l'opinió dels seus autors.

Volem agrair als col·laboradors d'Innovand 9 la seva implicació perquè sense la seva contribució no hauria estat possible fer aquest número i sobretot, volem agrair-vos la complicitat i confiança a tots els lectors que heu decidit acompanyar-nos en aquesta nova etapa de la revista.

Si us interessa que tractem algun tema en concret o ens voleu fer arribar qualsevol suggeriment, no dubteu a fer-nos-ho saber.

Podeu trucar-nos o escriure'ns un correu electrònic revistainnovand@govern.ad i us animem a seguir-nos a les nostres xarxes socials:

Twitter: @Innovand

Instagram: @Innovand

Facebook: [Innovand.facebook](https://www.facebook.com/Innovand.facebook)

Si els continguts d'aquest número us han semblat interessants, us agraiem que el compartiu amb les vostres amistats i contactes.